

Månedsoversigt over plantesygdomme.

307. — september 1949.

Der blev for september modtaget beretninger fra 87 medarbejdere, og der blev besvaret 515 forespørgsler.

Lufttemperaturen blev meget høj og lå til over midten af måneden 4—6° over normalen; senere faldt temperaturen, men lå dog fra den 17.—24. endnu et par grader over normalen.

Nedbøren blev meget stor, og der målt i tiden fra d. 1.—24. for hele landet 66 mm mod normalen på 57 mm; de største nedbørsmængder faldt fra den 17.—24., hvor der f. eks. i Midt- og Vestsjælland målt 56 mm og i Sydøstsjælland og Møn 48 mm. For landsdelene målt i tiden 1.—24. følgende nedbørsmængder i mm, hvor månedens normal er vist i (): Vendsyssel 49 (53), Vestjylland 76 (67), Midtjylland 61 (62), Østjylland 63 (55), Sydjylland 57 (69), Sønderjylland 66 (69), Fyn 62 (53), Midt- og Vestsjælland 88 (48), Nordøstsjælland 67 (52), Sydøstsjælland og Møn 69 (49), Lolland og Falster 81 (51) og Bornholm 33 (58).

SYGDOMME PÅ LANDBRUGSPLANTER.

KORN OG GRÆSSER.

Stinkbrand (*Tilletia caries*). Enkelte, stærke angreb var årsag til, at hveden blev kasseret som menneskeføde (J. P. Skou, Odder).

Kronrust (*Puccinia coronata*) blev iagttaget med stærkt angreb hos almindelig rajgræs, hvis blade var stærkt gule (J. Westermann, Virumgaard).

BÆLGPLANTER.

Kløverens knoldebægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*). Der blev iagttaget svage angreb, men disse har hidtil ikke været af stor betydning for kløverens vækst.

Skivesvamp (*Pseudopeziza medicaginis*). Angreb synes undertiden at have været ret stærkt hos lucerne (J. Westermann, Virumgaard). Fra Tystofte skrives: »I månedens løb har skivesvamp bredt sig stærkt på tredje slæt. Afgrøden, som afhugges nu sidst på måneden, er næsten blad-

løs. Genvæksten efter tredje slået af lucerne, som er slået omkring 1. september, står frisk uden angreb. Frømarkerne er også afbladede, hvilket kun er en fordel af hensyn til vejringen» (Frede Rasmussen).

Stængelsvampen (*Colletotrichum trifolii*) fandtes hos lucerne på Virungaard, på Lolland, ved Slagelse og Høng samt på Kalundborgegnen; fra sidstnævnte lokalitet skrives om angrebet: »I alle marker med fransk lucerne du Puits ses jævnt spredt i marken nedvisnede planter. Nogle er angrebne ved rodhalsen, så alle stængler fra planten er mere eller mindre visnede, andre har aflange, indfaldne pletter på stænglen og står og hænger og visner efterhånden. Sygdommen er fuldt så fremtrædende i det ny udlæg som i førsteårs markerne» (N. M. Nielsen, Jerslev).

Almindelig meldug (*Erysiphe polygoni*) fandtes ofte på rødkløver og sommetider med stærke angreb (S. Nørlund, Aulum; Fr. Nielsen, Haderslev; P. Bruun Rasmussen, Marslev; J. Westermann, Virungaard).

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*). Et stærkt angreb konstateredes hos lucerne på Lolland; endvidere fandtes svampen hos 2 indsendte lucerneprøver.

Bladpletsvampen (*Stemphylium sarciniforme*) konstateredes hos 4 indsendte lucerneprøver.

BEDEROER.

Borbrist (hjerte- og tørforrådnelse) synes at have været fremtrædende på tørre jorder og fortrinsvis i Jylland, men angrebene har dog næppe været stærke (K. Henneberg, Varde; Jens Tarp, Aalestrup; S. A. Ladefoged, Aars; N. A. Drewsen, Tørsbøl).

Virus-gulrust bredte sig øjensynlig ret stærkt i månedens løb, og angrebene var undertiden stærke. Af ialt 46 beretninger skrives blot i 2 om ubetydelige angreb, endvidere i 4 om sjældne og svage samt endelig i 40 om almindelige angreb, og af disse i 23 om svage og i 17 om stærke; fra adskillige egne skrives, at de stærke angreb ofte er ondartede og sommetider udbredte til samtlige marker med førsteårs roer.

Bederust (*Uromyces betae*) synes at kunne være ret almindelig omend ikke lige stærk hos alle planter (J. Westermann, Virungaard); i mange marker bliver roetoppens foderværdi nedsat betydeligt ved rustangrebet (Jens Tarp, Aalestrup).

Pletskimmel (*Ramularia betae*) konstateredes på bladene af 2 indsendte prøver.

KÅLROER, KÅL O. A. KORSBLOMSTREDE.

Mosaiksyge blev iagttaget på Virungaard, hvor kålroernes blade hos nogle Bangholm-stammer var så stærkt angrebet, at bladene krusede som hos grønkål (J. Westermann).

Almindelig meldug (*Erysiphe polygoni*) fandtes på indsendte kålroeblade.

KARTOFLER.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Tørforrådnelse synes at have fået ret stor udbredelse i løbet af måneden. Af ialt 48 beretninger skrives i 8 om ubetydelige angreb, og i 8 om sjældne og svage angreb, medens der i 32 beretninger skrives om almindelige angreb og af disse i 17 om svage og i 15 om stærke. I adskillige beretninger skrives, at den forholdsvis høje temperatur i september synes at have fremmet skimmels udbredelse på knoldene. Tørforrådnelse blev meget hyppig hos sorter med modtagelige knolde, og der meldes om, at angrebet i år synes meget stærkt hos sorten Robusta.

Kartoffelskurv (*Actinomyces scabies*) synes at være meget almindelig og ofte stærk hos sildige sorter. Af ialt 45 beretninger skrives i 2 om ubetydelige og i 1 om sjældne og stærke angreb, men i 42 om almindelige angreb og af disse i 20 om svage og i 22 om stærke. Mange steder er man endnu ikke færdig med optagning af sildige sorter.

Pulverskurv (*Spongospora subterranea*) blev fundet på enkelte knolde under inspektionsarbejde.

Vådforrådnelse (bakterioser) synes endnu ikke at være af betydning. Der er vel undertiden fundet enkelte, rådne knolde, hvor årsagen synes at være sortbensyge.

Natriumkloratskade efter sprøjtning med 3 % natriumkloratopløsning formodes at være årsag til sortfarvning af knolden ved navleenden (M. Bækgaard, Aarhus); ved sprøjtning af dårligt hyppede kartofler med 2 % natriumkloratopløsning konstateredes i knoldene vanddruknede pletter, der faldt sammen (Bruun-Hansen, Brørup). HANS R. HANSEN.

SYGDOMME PÅ HAVEBRUGSPLANTER.

Besvarelse af 28 af de udsendte skemaer har givet nedenstående resultat:

Sygdomme paa havebrugsplanter	Intet eller ubet.	Sjældne	Sjældne	Alm.	Alm.
		svage	stærke	svage	stærke
Æbleskurv	0	0	3	10	17
Pæreskurv	0	2	1	8	19
Gul monilia, æble	0	4	4	13	10
Gul monilia, pære	4	5	3	13	4
Gul monilia, blomme	1	4	4	10	7
Hindbær - stængelsyge	0	1	3	11	14
Filtrust, solbær	9	4	4	3	2
Selleri - bladpletsyge	1	2	6	11	7
Kartoffelskimmel, tomat	1	1	1	9	13
Rosen - stråleplet	1	2	2	8	14
Agurk, pludselig nedvisnen	5	2	4	4	2

FRUGTTRÆER OG FRUGTBUSKE.

Æbleskurv (*Fusicladium dendriticum*) er naturligvis stadig et alvorligt problem mange steder, således som omtalt i tidligere månedsberetninger. Takket være det tørre vejr, der har været i meget af september, er senskurven ikke så alvorlig, som man kunne have frygtet, den ville blive. Fra Sydfyn skrives dog, at det ser ud til, at skurven spredes igen efter regnen midt i måneden (Chr. Greve). Der klages endvidere fra flere sider over senskurv især på Boiken, særlig hvor der ikke er sprøjtet mod skurv i august-september. Fra Frederiksborg amt skrives: »Mange sprøjter i år deres æbler ca. 14 dage før plukningen for at forhindre lagerskurv. En medvirkende årsag er, at det er rygtedes, at de schweiziske fælleslagre betaler 2 øre mere pr. kilo for frugt sprøjtet mod lagerskurv end for frugt, der ikke er sprøjtet. Der bruges enten $\frac{1}{2}$ % bordeauxvædske, Sulsol, Sulfaki eller svovlkalk« (W. Norrie). Hvor ville det være godt, om man her i landet kom ind på, at æbler og pærer må have rester af sprøjtevædske på sig, lige til de skal bruges. Forbrugerne skulle selv pudse frugterne af, ikke frugtavlerne, højst skulle frugthandleren, der sælger frugt til direkte brug, tørre frugten af. Det skulle betragtes som et gode, at der var sprøjtevædske på æbler, folk køber til opbevaring. Der ofres meget arbejde på at rense frugt for sprøjtevædske, og det må siges at være et i høj grad irrationelt arbejde at pudse sprøjtevædske og frugtens naturlige voksagtige lag af længere tid, før frugten skal bruges. Lad os på udstillingerne få belønnet den frugt, der er beskyttet på en passende måde mod lagerskurv, frem for den frugt, der er poleret, så dens naturlige vokslag er ødelagt, altså faktisk er gjort ringere end den ikke pudsede. Nå, det vil nok vare lidt, før denne indstilling over for sprøjtet frugt bliver almindelig, men frugtavlerne kan selv gøre noget til, at den kommer, hvis de vil.

Pæreskurv (*Fusicladium pirinum*) er nogle steder værre end æbleskurven, f. eks. skrives fra Viborg, at det er ejendommeligt, at i plantninger, hvor æblerne er forholdsvis pæne, kan pærerne være fyldt med revner og meget stærkt skæmmede af skurven (E. Agger). Om stærkere skurv på pære end på æble skrives endvidere fra Horsens, Ribe og Ringkøbing amter, samt fra Gl. Roskilde amt (Chr. A. Nørholm, G. Fogh-Nielsen, G. Mayntzhusen), derimod skrives fra Sydfyn, at pæreskurv måske er knapt så udbredt som æbleskurv (Chr. Greve), og fra Frederiksborg amt, at i velpassede pæreplantninger ser det ud til, at pæreskurv har været lettere at holde nede end æbleskurv (W. Norrie). Endvidere foreligger der, som det var at vente, og som det fremgår af skemaet, adskillige indberetninger om såvel stærke som svage angreb af pæreskurv.

Gul monilia (*Monilia fructigena*) er meget udbredt og mange steder usædvanlig ondartet på æbler, hvilket måske kan undre noget, fordi det har været ret tørt i efteråret, men det er sikkert den høje temperatur, der har begunstiget denne svamp. Det er før set, at varme om efteråret har begunstiget den, så den er blevet overraskende stærk i sådanne år. Fra Jylland skrives, at i de lune haver og plantager er gul monilia alvorlig,

ellers ikke (A. Diemer). På Næstved-egnen er den usædvanlig ondartet og er fulgt efter rønnebærmøllet og har gjort ødelæggelsen fuldkommen på de beskadigede frugter (M. E. Elting). I Sydøstjylland er der i visse skovrige egne skovskader og andre fugle, som hakker i frugterne, og så kommer der let gul monilia i sårene (Arne Pallesen). Fra Sydfyn skrives, at man længe ikke har set så stærke angreb som i år (Chr. Greve). I Holbæk amt ses angreb overalt, og hvor frugterne står i kasserne i frugthaven, angribes de efter plukningen; der sprøjtes, om de har været inficerede før plukningen eller først er blevet det efter denne (Henrik Nielsen). Dette spørgsmål er nok værd at overveje, for dersom frugten er meget mere udsat for gul monilia ved at stå ude, er dette en uheldig foranstaltning, som kun bør følges, hvor der absolut ikke kan skaffes rum til den inde. Spørgsmålet kan vel kun klarlægges fuldstændigt ved undersøgelser over angrebsprocenten i samme sorter plukkede samtidig, men stillet dels ude, dels inde. Antagelig er dog meget af smitten sket før nedplukningen, men først noget senere viser pletterne sig.

Som særlig hyppigt angrebet nævnes Cox's Pomona, Høve og Cox's Orange, men også mange andre sorter angribes. Om Cox's Pomonas særlige modtagelighed skrives, at den måske skyldes denne sorts tilbøjelighed til at slå revner ved stilken (K. Johansen). Fra Varde-Esbjergeggen skrives, at gul monilia ikke plejer at være ondartet hverken på æble, pære eller blomme, men den forekommer dog flere steder. Om denne ringe forekomst skyldes jordbundsforhold, klima eller blot tilfældigheder vides ikke (M. Sørensen). Fra Viborgeggen karakteriseres angrebet som almindeligt forekommende, men uden betydning (E. Agger).

På pærer forholder gul monilia sig stort set som på æbler, dog er der, som det ses af skemaet, færre indberetninger om, at stærke angreb er almindelige. Der er set stærke, hurtigt voksende angreb af gul monilia på pærer, som tilsyneladende ikke havde det mindste sår.

På blomme skulle man i år, hvor der ikke er mange blommer, have ventet, at gul monilia ikke var så udbredt, som tilfældet synes at være. En væsentlig årsag til de mange stærke angreb, som dog findes, er uden tvivl de meget hyppige angreb af blommevikleren. Der skrives f. eks. fra Jylland: »Efter blommevikleren kommer moniliaen, og så er der ikke ret meget igen de fleste steder« (A. Diemer). Fra Frederiksborg amt gøres opmærksom på, at der ses mange nyinfektioner i kasserne, da folk ikke vil plukke blommerne med stilk (W. Norrie). Det er jo utvivlsomt rigtigt, at der ved stilksåret let sker infektioner.

Gitterrust (*Gymnosporangium sabinae*) er fundet på pæreblade adskillige steder rundt omkring i landet.

Gloeosporium fructigenum var. *sambuci* er i flere tilfælde årsag til, at hyldebærrene tørrer ind. Praktikerne kalder denne sygdom for »tør-syge«, bedre navn kan vist nok vanskeligt findes.

Hindbær-stængelsyge (*Didymella applanata*) ses mange steder, dog skrives, at der har været en del i haverne, men kun lidt i de store dyrkeres hindbær (P. Rasmussen, Gørlev). At det også kan være galt i

større plantninger fremgår af følgende indberetning: »Angrebet må regnes for ondartet overalt i år. Det bliver vanskeligt på Sydfyn at finde planter, der ingen stængelsyge har» (Chr. Greve), og f. eks. fra Holbæk skrives, at svage og stærke angreb ses overalt, — også hvor gamle skud er fjernet straks ved plukningens afslutning (Henrik Nielsen). Ja, desværre sker der jo allerede en del smitte i bærmønstingstiden, så denne smitte kan ikke undgås ved nedskæring af de afbårne skud.

Det må håbes, at man efterhånden kan nå frem til at få en fremavl af helt sunde hindbærplanter i gang, men det volder store vanskeligheder ikke mindst at finde hindbærplantninger, der er helt fri for stængelsyge og virussygdomme.

Filtrust (*Cronartium ribicola*) er i år så udbredt, så den har stor betydning. Fra Sydfyn skrives: »Sjældent har jeg set stærkere angreb, men nu er der også mange flere buske end før i tiden, så det ser måske mere voldsomt ud» (Chr. Greve). Fra Aalborg amt skrives, at meget kraftige angreb ses meget ofte bl. a. på Wellington (K. Johansen). Efter en skønsmæssig bedømmelse i Frederiksborg amt ser det ud, som om Goliath og Laxtons Tinker er mere modtagelige end de andre sorter (W. Norrie). Det synes, som om det særlig er på Sjælland og i Nordjylland, at denne sygdom er alvorlig, men den er også fundet andre steder.

Med den tiltagende dyrkning af solbær bør også denne sygdom ofres mere opmærksomhed. Da enkelte smittede weymouthsfyr, der jo er den anden værtplante for denne sygdom, kan smitte langt omkring, bør konsulerter og alle andre interesserede gå på jagt efter weymouthsfyr, og hvor de opdager, at sådanne findes, især holde dem under observation om foråret, så evt. angreb af blærrust på fyrrene kan opdages og tilintetgøres.

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) har mange steder afløvet såvel stikkelsbær som ribs og ikke mindst solbær i mere eller mindre stærk grad. Det er desværre ikke ualmindeligt, at de nye solbærkulturer allerede en tid har stået med kun nogle få blade igen oppe i spidsen af skuddene. Dette skyldes i nogle tilfælde filtrust, i andre skivesvamp og i andre igen begge svampes alt for stærke angreb, fordi der ikke er sprøjtet efter bærplukningen. Man kan forvente større virkning af sprøjtning med bordeauxvædske el. lign. mod skivesvamp end mod filtrust.

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors uvae*) har ved Ølgod og Esbjerg forårsaget stærke angreb på solbær på stærkt muldet jord. Se om angreb på stikkelsbær i tidligere månedsberetninger.

KØKKENURTER.

Selleri-bladpletsyge (*Septoria apii*) findes mange steder i veksellende styrke, men ofte er den alvorlig. I nogle egne er det øjensynligt almindeligt, at der sprøjtes, i andre er dette ikke almindeligt. Det burde være regelen, at der sprøjtes og sprøjtes tidligt mod denne sygdom. I Frederiksborg amt er sygdommen slem overalt, undtagen på Balder-stammerne; selv erhvervshavebrugere bliver forbavset over at få at vide, at

de burde have sprøjtet (W. Norrie). Fra Haslev klages over vanskeligheden ved at sprøjte blegselleri tilstrækkeligt (H. Wedege).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) på tomat har mange steder ødelagt talrige frilandstomater. Det giver næsten altid stor gevinst at sprøjte eller pudre frilandstomaterne med kobberholdige midler. De år, hvor man ikke får kartoffelskimmel på tomaterne, er så få, så der burde altid sprøjtes eller pudres om ikke mere, så når kartoflerne behandles; det betyder da ikke så meget ekstra arbejde at give tomater og sellerier noget med. Roserne må heller ikke glemmes — se nedenfor.

Marssonina kirchneri har forårsaget en del skade på dild til frøavl.

Pludselig nedvisnen af agurker, således som dette fænomen er omtalt i sidste månedsoversigt, er bemærket forskellige steder rundt omkring i landet, men i nogle egne er det ikke set. Der skrives fra Gørlev, Frederiksborg amt og Haslev (P. Rasmussen, W. Norrie og H. Wedege), at der intet angreb er set; fra Slagelse-Skælskør-egnen, at det ikke har været slemt (A. Sauer); fra Esbjerg-Varde-egnen, at der kun har været enkelte tilfælde (M. Sørensen); fra Gl. Roskilde amt, at fænomenet ikke synes at have været så slemt, — det er mest set, hvor der har været sået tidligt (G. Mayntzhusen). På Sydfyn har det været ualmindelig slemt nogle steder (Chr. Greve). Ved Balling er der set et tilfælde, der ganske modsvarer det, der er omtalt i sidste månedsberetning (Frode Olesen). Det samme har gjort sig gældende i det nordvestlige Sønderjylland, hvor det har været almindeligt på planter i den tilsvarende situation (W. Raae). Ved Viborg er det set flere steder især på sandjorder, hvor forklaringen om, at planterne er blevet »forkølede« lyder meget sandsynlig (E. Agger).

Skurv (*Actinomyces scabies*) kunne findes på næsten alle rødbederne på en udstilling i Hodsager pr. Holstebro og er så nok langt værre på de ikke udstillede rødbeder (G. Fogh-Nielsen).

PRYD- OG LÆPLANTER.

Rosen-stråleplet (*Diplocarpon rosae*) er meget almindelig og ofte ondartet, — dog skrives fra Viborg-egnen og fra Haslev, at den ikke er slem. Der bør sættes meget mere ind på sprøjtning i tide, — se forsøgsresultaterne over sprøjtning mod stråleplet i Maanedsoversigt over Plantesygdomme, side 11, 1949. Fra det nordvestlige Sønderjylland skrives, at hyppige sprøjtninger med specialkobbermidler har hjulpet en del (W. Raae). I Gl. Roskilde amt har 3 sprøjtninger med 1 % bordeauxvædske givet fint resultat (G. Mayntzhusen). Mange sorter angribes, men som sædvanlig fremhæves Anne Mette Poulsen som særlig modtagelig. Fra det sydlige Sønderjylland klages over, at de stakkels landevejsroser ser jammerlige ud, — de er bladløse (M. Surlykke Wistoft).

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*) er på Esbjerg-Varde-egnen værre på roserne end stråleplet (M. Sørensen). Også mange andre steder findes den.

Rust (*Pucciniastrum padi*) er fundet på hæg i Nordsjælland. Da som-

mersporerne er hvide, tænkes der i almindelighed ikke på, at det er en rustsvamp.

Poppelrust (*Melampsora spp.*) er meget udbredt på poppel, især på *Populus berolinensis* og *P. certinensis*, der jo er henholdsvis den hunlige og den hanlige form af samme art. Angrebene er hyppigt så heftige, at poplerne alt for tidligt har mistet meget af deres virkning som læ. Der ses ofte en meget stor forskel på angrebets styrke på de enkelte individer, noget der burde undersøges nærmere. Måske har modtageligheden nogen forbindelse med kønnet. Sprøjtningforsøg med særlige rustmidler som Fermate el. lign. bør også anstilles.

Fra Ribe og Ringkøbing amter klages over angreb af rust på asp.

Bladpletsyge (*Marssonina spp.*) er hyppigt meget alvorlig på pyramidepoplerne, så bladene falder alt for tidligt.

Hvor disse forskellige poppelarter findes som læ, er de altså ofte ikke i stand til at yde tilstrækkeligt læ sidst på sommeren og om efteråret, netop på den tid hvor man har mest brug for lævirkningen.

Bladbrand (*Entyloma dahliae*) er fundet på georginer ved Holstebro (G. Fogh-Nielsen), også i Nordsjælland er den fundet, hvor georginer dyrkes år efter år på samme sted.

Bladbrand (*Entyloma calendulae*) ses næsten overalt i haverne på morgenfruer i Ribe og Ringkøbing amter (G. Fogh-Nielsen), men også andre steder er den fundet. Særlig hyppigt kommer den, hvor morgenfruerne får lov til at stå sig selv på samme sted flere år i træ.

Rust, formentlig rajgræs-kronrust, der er en smitterace af korsved-kronrust (*Puccinia rhamni*) har flere steder på Haslev-egnen angrebet græsplæner såvel ældre som yngre, især hvor græsset ikke er slået flittigt (H. Wedege). I denne forbindelse er det rimeligt at gøre opmærksom på, at iflg. lov af 27. marts 1903 kan man fordre korsved fjernet, dersom den findes inden for en afstand af 300 alen fra ens grund.

ANNA WEBER.

SKADEDYR PÅ LANDBRUGSPLANTER.

KORN OG GRÆSSER.

Gåsebillelarver se diverse.

Sct. Hans-oldenborrens larve se diverse.

BÆLGPLANTER.

Stængelål (*Ditylenchus dipsaci*). 14 indberetninger melder om angreb af vekslende styrke og talrighed på bælgplanterne. I 5 indberetninger skrives, at angreb ikke er set. Fra Bornholm skrives: »Ved en undersøgelse i august viste det sig, at $\frac{3}{4}$ af alle besøgte marker (50) var angrebet af ål, særlig rødkløverål. Det var dog kun en enkelt mark, der var stærkt angrebet« (A. Juel-Nielsen). Fra Roskildeegnen: »Har ikke set større angreb. Ved undersøgelse af 42 ejendomme fandtes rødkløverål på 3 ejendomme. Angrebene var svage« (M. Greve). Fra Vis herred: »I 2. og 3.

års græsmarker er angreb overordentlig almindelige, men det er forholdsvis få ødelæggende angreb, der er konstateret. Hvidkløverål er mere udbredt end rødkløverål. Et enkelt angreb af lucerneål er konstateret« (N. A. Drewsen). Fra Nr. Nebel: »Ved undersøgelse af et antal ejendomme i Lunde sogn, er der på ca. halvdelen konstateret angreb af ål i såvel hvidkløver som rødkløver. Ødelæggende angreb er konstateret, hvor der kun var 2 kløverfri år« (M. Poulsen). Fra Nordthy: »Ved en systematisk undersøgelse på 24 ejendomme fandtes kløverål på de 23« (F. C. Frandsen). Fra Han herrederne: »Meget lidt udbredt heroppe. Ved en systematisk undersøgelse af 25 ejendomme fandtes kun ål i een mark, og mærkeligt nok en første års rødkløvermark« (Rs. Sørensen). Fra Morsø: »Ved undersøgelse af 25 ejendomme fandtes rødkløverål på 7, hvidkløverål på 21. Lucerneål er ikke fundet« (Engelhart Jensen).

Kløversnudebiller (*Apion spp.*). Fra Sydsjælland skrives: »Der er set nogle få tilfælde af invasion i udlægsmarker fra tilstødende frømarker efter høst, og i enkelte tilfælde har dette angreb været ødelæggende« (P. Grøntved). Fra Stevns: »Fra de gamle kløvermarker har man i denne måned set kløversnudebillerne vandre ind til de nye marker. På de steder, hvor der blot er pløjet 3—4 m mellem markerne, er billerne blevet i den gamle mark« (Aa. Madsen). Om lignende angreb meldes endvidere fra Haderslev (Fr. Nielsen) og Vis herred (N. A. Drewsen). Gnav af ringere betydnings er set hist og her.

Lucernens rodgnaver (*Otiorrhynchus ligustici*). Fra Horsens skrives, at der er angreb i lucerne og rødkløver hist og her (Aksel Nielsen).

Lucerneblad-galmyggen (*Jaapiella medicaginis*). Fra Virumgaard skrives, at angreb er iagttaget på lucerne (J. Westermann). Fra Sydsjælland: »Der er nu i efteråret meget iøjnefaldende angreb af lucerneblad-galmyggen i alle lucernemarker, såvel udlægs- som ældre marker« (P. Grøntved). Fra Hads herred: »I første halvdel af måneden iagttoges et stærkt angreb i en 7—8 td. land stor mark. Angrebet var jævnt fordelt over hele marken og gav denne et gråligt udseende. De angrebne blade dryssede af, når man gik gennem marken« (J. P. Skou).

Spindemider (*Tetranychus sp.*). Fra Hads herred skrives: »På en skråning, hvor hvidkløveren led stærkt af tørken i første halvdel af måneden, sås et stærkt angreb af ganske små, blege mider, som fortrinsvis opholdt sig langs bladribberne på undersiden af bladene. Deres tilstedeværelse gav de af tørken stærkt medtagne planter en orange-skjoldet farve. Nu efter regnen er de næsten forsvundet« (J. P. Skou).

BEDER.

Oldenborrelarver se diverse.

Knoporme se diverse.

KÅL, KÅLROER O. A. KORSBLOMSTREDE.

Oldenborrelarver se diverse.

Kålhvepsen (*Athalia spinarum*). I 5 beretninger meldes om stærke,

i 4 om svage angreb. I 14 indberetninger meldes, at angreb ikke er set.

Fra Sydsjælland skrives: »Der har været nogle få ondartede angreb på frøudlæg og sent sået sennep« (P. Grøntved). Fra Horsens: »I enkelte marker med udlæg til kålroefrø alvorlige angreb. Pudring med Bladan har givet god virkning« (Aksel Nielsen). Fra Allingaabro: »Et enkelt meget stærkt angreb er set i en udlægsmark af kålroefrø. Angrebet er bekæmpet med Bladanpudder« (N. Engvang Hansen). Fra Hads herred: »Der har i denne måned været et enkelt stærkt angreb i kålroefrøudlæg« (J. P. Skou). Fra Nordthy: »Angreb i de fleste kålroemarker. Enkelte steder ret stærke angreb« (F. C. Frandsen).

Knoporme se diverse.

Kålorme (*Pieris brassicae* og *P. rapae*). I 25 af de 38 beretninger, der er indløbet, meldes om angreb af varierende betydning både i kålroer og kål. Værst er det gået ud over kålen. Fra Stevn skrives, at enkelte marker med kålroer er stærkt angrebet (Aa. Madsen). Fra Lolland-Falster skrives: »Meget stærkt angreb, men da vi ikke har mange kålroer, er det særlig kålen i haverne, det er gået ud over, men selv store larver er dræbt af DDT og 666, der blev drysset ud over planterne« (S. E. Sørensen). Fra Sønderjylland: »Meget almindeligt. Jo lunere bag læ, jo værre. For silde sprøjtning med DDT fejler ofte« (W. Raae). Fra Toflund: »I markerne har skaden næppe været særlig stor, men i haver med godt læ eller i nærheden af læbælter er kål og kålroer fuldstændig ribbet. *Tropaeolum* falder åbenbart i larvernes smag« (J. Have). Fra Mols: »Der har i den sidste tid været en hel del af disse skadedyr. I enkelte marker kan man se pletter, hvor bladene er helt ribbet, og i mange haver er det gået hårdt ud over kålen« (P. Mumm).

Krusesyge-galmyggen (*Contarinia nasturtii*). Kun 3 indberetninger melder, at der ikke er set angreb i kålroerne. 19 melder om angreb af vekslende styrke, men kun i 5 af beretningerne tales om ondartede angreb. Fra Sydsjælland skrives: »Krusesyge findes i mild grad i alle kålroemarker, men er absolut ikke ondartet i år« (P. Grøntved). Fra Skærbæk: »Denne sygdom er meget udbredt, og adskillige kålroemarker vil give et lille og simpelt udbytte« (V. Johnsen). Fra Askov: »Det stærke angreb har fortsat bredt sig i september, men synes nu at have kulmineret, og nydannelsen af blade er i fuld gang« (H. Agergaard). Fra Lemvig: »I mange marker ret ondartede angreb, undertiden halsråd i op til 50 % af planterne« (P. Dalgaard Frandsen). Om angreb i kålen foreligger intet nyt af betydning.

Kålfluelarver (*Chortophila brassicae* og *Ch. floralis*). 12 indberetninger melder, at angreb ikke er set i kålroerne, 7 skriver om svage og 3 om stærke angreb. Fra Gørlev skrives således: »Nogle enkelte stærke angreb« (Poul Rasmussen). Fra Aalestrup: »En del ualmindelig stærke angreb i kålroer og kål er konstateret. I et par marker var omkring halvdelen af roerne myldrende fulde af larver« (Jens Tarp). Fra Aalborg: »I enkelte marker er set angreb på omkring halvdelen af roerne. De angrebne roer er minerede, toppen er falden, og forrådnelsen begyndt«. Fra Sla-

gelse skrives, at der har været slemme angreb på sent plantede kål (A. Sauer). Fra Aalborg: »I den senere tid har vi haft mange henvendelser om kålflueangreb. Om det så er grønkål, så angribes de meget og ødelæggende« (K. Johansen).

KARTOFLER.

Coloradobiller (*Leptinotarsa decemlineata*). Den 26. september fandt man et antal biller i en mark ved Øster Lindet, hvor man var beskæftiget med at tage kartofler op.

Knoporme se diverse.

SKADEDYR PÅ HAVEBRUGSPANTER.

FRUGTTREER OG FRUGTBUSKE.

Bladlus (*Aphididae*). På frugttræerne har angrebene i det store og hele været uden betydning i september måned, og nu er de ebbet ud.

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*). Fra Frederiksborg amt skrives: »Er årsag til hovedbrud for en del frugtavlere, især langs kysten af Øresund« (W. Norrie). Fra Holbæk: »En række nye angreb er fundet i Holbæk, hvor et helt kvarter har blodlus i større eller mindre grad« (Henrik Nielsen). Fra Maribo amt: »Blodlusens tilstedeværelse konstateres i flere og flere plantager hernede, og i sommer har der været meget kraftige angreb« (Th. Andersen). Fra Viborg: »Hvor blodlus findes i usprøjtede plantager, er de fleste dræbt af snyltehvepsen« (E. Agger).

Komma-skjoldlusen (*Lepidosaphes ulmi*). Fra Ringkøbing skrives: »Sidder mange steder og gør lumske megen skade« (G. Fogh-Nielsen).

Frugttræbladhvepsen (*Eriocampoides limacina*). Ved Maribo og flere andre steder er der fundet kraftige angreb, særlig på kirsebær og blomme.

Rønnebærmøllet (*Argyresthia conjugella*). 8 beretninger melder, at angrebene har været uden betydning, eller at de ikke er bemærket. 10 indberetninger melder om stærke angreb, der sikkert med rette sættes i forbindelse med rønnens svage blomstring. Fra Frederiksborg amt skrives: »Har mange steder ødelagt en stor del æbler, vist især i plantager, hvor der ikke findes røn i nærheden« (W. Norrie). Fra Næstved: »Har været meget ødelæggende; på mange træer var hver eneste frugt angrebet« (M. E. Elting). Fra Midtjylland: »I flere plantager er angrebene alvorlige. Det ser ud til, at stærke angreb falder sammen med dårlig blomstring hos alm. røn« (Georg Jensen). Fra Viborg: »Angreb af rønnebærmøl er i år meget almindelige og mange steder ret alvorlige. Det skyldes sandsynligvis den komplette mangel på rønnebær i år« (E. Agger).

Æblevikleren (*Carpocapsa pomonella*). Angrebene styrke varierer stærkt fra sted til sted. 11 indberetninger melder om stærke og 9 om svage angreb. Fra Roskilde skrives: »I byhaverne har angrebet været meget slemt trods stærke giftsprøjtninger med arsenik og Bladan« (G. Mayntzhusen). Fra Frederiksborg: »Er meget almindelig og har gjort skade i selv eltholdte plantager. I en plantage var ca. halvdelen af høsten af

Gul Richard ødelagt. Monilia har fulgt efter larven og yderligere forværret skaden« (W. Norrie). Fra Gisselfeld: »Kun ubetydelige angreb« (H. Wedege). Fra Maribo: »Kun enkelte kraftige angreb« (Sander Nielsen). Fra Esbjerg: »Findes desværre næsten overalt« (M. Sørensen). Fra Viborg: »Æblevikleren er meget lidt generende i år« (E. Agger).

Blommevikleren (*Laspeyresia funebrana*). Der foreligger 9 indberetninger om stærke angreb. Fra Holbæk skrives: »Almindelig og ret ondartet, især hvor der kun er få frugter på træerne« (Henrik Nielsen). Fra Slagelse: »Har omtrent taget de få frugter, der var« (A. Sauer). Fra Viborg: »Blommeviklerens angreb er meget almindeligt, nogle steder er hveranden blomme »med orm« (E. Agger).

Knopviklerlarver (*Tortricidae*) har mange steder gjort katastrofal skade ved deres gnav på æblerne. Ret alvorlige angreb er således set ved Holbæk (Henrik Nielsen). Fra Næstved skrives: »Meget almindeligt, dog er det gået mest ud over Bodil Neergaard og Cox's Orange« (M. E. Elting). Fra Maribo: »Knopvikleren har været det værste skadedyr på æblerne i år. Angrebet fortsættes ofte, efter at frugten er lagt i kasser« (Sander Nielsen).

Frugtræspindemiden (*Paratetranychus pilosus*). Vejrforholdene i september har begunstiget midernes opformering, og i 19 af de 20 beretninger, der er indløbet, omtales angreb, hvis skadevirkning dog ofte bedømmes mildt. Vinteræg er lagt i meget stort antal. Fra Roskilde skrives: »Trods det tørre vejr i september har angrebet ikke været så slemt, — værst på de lette jorder« (G. Mayntzhusen). Fra Holbæk: »Har vundet stærkt frem i den sidste måned. Enkelte steder så ondartet, at træerne er helt rødgule« (Henrik Nielsen). Fra Slagelse: »Har bredt sig stærkt i september« (A. Sauer). Fra Næstved: »Trods varmt og tørt vejr, har angrebene været svage« (M. E. Elting). Fra Sønderjylland: »Stedvis meget voldsomt. Træerne stærkt svækkede (W. Raae). Fra Horsens: »I løbet af september en del sværere angreb, som dog ikke får tid til at skade træerne, men der er mange æg lagt nu« (Chr. A. Nørholm). Fra Aalborg skrives om stærke angreb og store mængder æg (Jørgen Jørgensen).

KØKKENURTER.

Selleritægen (*Lygus kalmi*). Der er indløbet en del meddelelser om kraftige angreb på selleri, således fra Blangstedgaard, hvor angrebet blev bekæmpet effektivt ved kraftig pudring med DDT (Arne Sørensen).

Knoporme se diverse.

Hybenfluen (*Spilogapha alternata*). Fra Ribe og Ringkøbing skrives: »Der er fortvivlende mange hybenfluer. Kun yderst sjældent findes rene hyben« (G. Fogh-Nielsen).

Gulerodsfluen (*Psila rosae*). 19 indberetninger melder om stærke angreb særlig i haverne. I 9 indberetninger skrives, at angreb af betydning ikke er set. Fra Holbæk skrives: »Særdeles almindelig i private haver, ikke så almindelig i markerne« (Henrik Nielsen). Fra Sønderjylland: »Mange marker med prægtig farvet top alt for tidligt. Det har lønnet

sig at pudre med DDT, men vanding med frugttækarbolineum er bedre« (W. Raae). Fra Skærbæk: »Dette skadedyr har hærget, så man næsten ikke kan finde en gulerodsmark, hvor der ikke er orm i gulerødderne« (V. Johnsen). Fra Allingaabro: »Særlig slem i haverne, hvorimod man ikke kan sige det samme om gulerødderne i marken« (N. Engvang Hansen). Fra Tylstrup: »Stammerne, som blev vandet med Bladan, synes at være fri for angreb« (Sv. Svendsen). Fra Morsø: »Ingen særlig ondartede angreb på markjord. Findes dog næsten overalt, særlig på køkkenhave-arealer ved ejendommene« (Engelhart Jensen).

Spindemider (*Tetranychus althaeae?*). Fra Aalborg amt skrives om et ødelæggende angreb på jordbærsorten Ydun. Angrebet standsedes ved behandling med Sulfaki, svovlkalk og Bladan (K. Johansen).

Jordbærmider (*Tarsonemus pallidus*). Fra Viborg skrives: »I en større plantning med Ydun er der nu konstateret ualmindelig stærke angreb af mider, til trods for at planterne er sprøjtet 3 gange i sommerens løb med Bladan (0.02 %)« (E. Agger).

DIVERSE SKADEDYR.

Oldenborrelarver (*Melolontha spp.*). Fra Øerne foreligger kun en meddelelse om angreb af betydning. Fra Ribe skrives om enkelte svage angreb i kartofler (Aa. Buchreitz). Fra Løgumkloster: »En del både mindre og fuldt udviklede larver findes ofte i roe- og kartoffelmarker, nogen skade af betydning er ikke set« (H. Jepsen). Fra Kolind: »Findes nu ret ofte, men kun i forholdsvis ringe antal« (E. Staunskjær). Om et stærkt angreb i en kartoffelmark skrives fra Skellebjerg (P. Rasmussen).

Fra St. Heddinge meldes om en usædvanlig begivenhed. Om aftenen den 29. september sværmede oldenborrerne nemlig i stort antal i ca. 1 time (Aa. Madsen). Det må være det milde vejr, der har lokket billerne frem på dette ureglementerede tidspunkt.

Sct. Hans-oldenborren (*Rhizotrogus solstitialis*). På Sjælland der flere steder blevet anrettet skade i græsplæner og på sportspladser.

Gåsebillelarver (*Phyllopertha horticola*). Fra Vis herred skrives: »I flere nylig fremspirede rugmarker er der ødelæggende angreb« (N. A. Drewsen). Fra Give: »Er ret udbredt og angriber græsmarker og græsplæner« (Arne Anthonsen). Fra Sindal: »Gåsebillens larve anretter uhyggelig skade i rugmarkerne. Store pletter er helt opædt. Der er fundet helt op til 20 larver pr. løbende meter sårække« (Martin Christensen). Fra Han herrederne: »Et par steder har der været meget ondartede angreb i udlæg. Begge steder så slemme, at marken må pløjes om. Det undrer mig iøvrigt, at angrebene endnu ikke er mere udbredt, da vi havde millionsværme af gåsebillen først på sommeren« (Rs. Sørensen). Fra Frederikshavn: »På let jord i græsmarker er der iagttaget en del skade af gåsebillens larve« (S. Foldager).

Knoporme (*Agrotis segetum*). Der foreligger 19 indberetninger om angreb af betydning. I 14 indberetninger skrives, at angreb ikke er set eller har været helt ubetydelige. Fra Bornholm skrives: »Har enkelte ste-

der gjort skade på kartofler« (A. Juel-Nielsen). Fra Næstved: »Ikke slemme ved kartofler, men en del værre ved bederoer« (M. E. Elting). Fra Grindsted: »Ved optagningen af kartoflerne har det vist sig, at mange af markerne er meget medtaget af knopormegnav, så det er vanskeligt at sortere partier til eksport« (J. Jakobsen). Fra Rinds herred: »Ved inspektion af kartofler til eksport må mange partier kasseres på grund af knopormegnav i knoldene. Der er angreb i næsten alle partier, i mange tilfælde temmelig stærke. Også i roemarker ses der temmelig stærke angreb, i enkelte tilfælde med alvorlig skade« (Jens Tarp). Fra Brande-Thyregod: »Knoporme findes i betydeligt antal f. eks. i kartoffelmarker i år. Kun et enkelt stærkere angreb bemærket i bederoer« (C. Trosborg). Fra Kolind: »Kan findes i næsten alle kartoffelmarker i år« (E. Staunskjær). Fra Brande skrives om et stærkt angreb på nyplantede jordbær (A. Diemer). Fra Frederiksborg amt skrives om angreb i gartnerier, særlig på stedmoder (W. Norrie).

PROSPER BOVIEN.

